

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
הלערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך וביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

השקפה | גם זהירות ב"בין אדם לחבירו" מתוך יראה מן המקום

הגמרא מביאה את הפסוק שיוסף אמר לאשת פוטיפר "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, וחטאתי לאלוקים".

והנה יוסף התחיל עם טענות של בין אדם לחבירו "איננו גדול בבית הזה ממני, ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו", ואז הוא מוסיף "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים", לומדים אנו מזה שגם בדברים של בן אדם לחבירו, אנו צריכים לזכור שאנו לא נמנעים מלחטוא רק מחמת העוול האנושי שבדבר, אלא כי יש בזה "וחטאתי לאלוקים".

חיזוק | שלא עשני גוי!

אבימלך טען לקדוש ברוך הוא "הגוי גם צדיק תהרוג". רוב המפרשים פירשו שהכוונה ל"גוי" במובן של "עם", האם גם עם צדיק אתה הורג. ומבאר האבן עזרא שכיון שהמלך הוא ראש העם אז אם הוא נהרג כל העם מתמוטט, ולכן נחשב שהקב"ה הורג את העם.

אבל בתרגום יונתן, ברב סעדיה גאון וברד"ק מסבירים ש"גוי" הכוונה לבן העמים, [וכמו שאנו אומרים שלא עשני "גוי"]. והנצי"ב מוסיף שכל המקורב לאברהם ואמונתו היו מכונים "עברים", וידוע היה לכל שה"עברים" נאהבים להשם, כי הוא יודע את חוסיו ועובדיו בכל הליכות חייהם, מה שאין כן שאר אומות העולם נקראים "גויים". ואמר אבימלך וכי "גוי" שהוא לא שומר תורת העברים אבל הוא צדיק תהרוג, [וכבר נתבאר לעיל דף ב' שצדיק אין הכוונה בדווקא "צדיק בכל דרכיו" אלא צדיק בדינו שלא מגיע לו מות].

פסוק זה הוא המקור הראשון שקוראים לאדם שאיננו יהודי "גוי". כל יהודי רוקד בבוקר "שלא עשני גוי" [וכבר סיפרו שאצל הצדיקים היו שומעים את דפיקות הריקודים שלהם בכל הבניין, כשבירכו "שלא עשני גוי" אבל מה הפירוש "גוי"? הכוונה היא "שייך לאנושות" "שייך לאומות". יהודי

מוסר | היה לו ללמוד ולא למד!

הגמרא שלנו דנה האם רוצח שחשב שמותר לרצוח, נחשב לקרוב למזיד או קרוב לאונס. מפרש רש"י את הסיבה להחשיבו כקרוב למזיד כי היה לו ללמוד ולא למד.

אילולי דברי רש"י הייתי חושב לפרש שעצם זה שהוא חושב שמותר להרוג זה עצמו פשיעה, אבל כנראה שהגמרא מדברת גם באופן שבאמת יש מקום לחשוב שמותר להרוג, כגון שהוא חושב שאפשר להגדיר אותו כרודף וכדומה, אבל הוא לא בירר ולא למד ובבורותו הגיע למסקנא מוטעית שמותר להרוג, ולכן זה נחשב קרוב לפשיעה.

בווידיאו של רבנו ניסים גאון אנו אומרים: "... יודע אני בעצמי שאין בי לא תורה ולא חכמה לא דעת ולא תבונה לא צדקה ולא ישרות ולא גמילות חסדים, אבל אני שכל ולא יודע בער ולא מבין גזלן ולא נאמן חייב ולא זכאי רשע ולא צדיק רע ולא טוב..." והנה מה

שאנו מתוודים על כך שאנו רשעים וחייבים ואין בנו תורה ומעשים טובים זה מובן, אבל מה יש לאדם להתוודות על זה שהוא בער או שכל, שאינו חכם ואינו מבין, וכי מה היה לו לעשות.

רואים אנו מכאן שיש תביעה על אדם: אל תהיה בער, אל תהיה שכל, ואין תירוץ לומר "מה אעשה, אני שכל", כי מוטל על האדם ללמוד ולהחכים. היה לו ללמוד ולא למד!..

שייך לעם ישראל, יהודי הוא לא אדם אוניברסלי השייך לכלל האומות.

מהדף לחג | גוי מקרב גוי

בימי הפסח הקדוש ברוך הוא הוציא אותנו "גוי מקרב גוי" להיות עם סגולה, ממלכת כהנים, גוי קדוש. בקידוש של בני תימן לליל הסדר יש תוספת מאוד מעניינת המכונה "תרומה הבדילנו", זוהי תוספת ארוכה שמתארת איך הקב"ה הפך אותנו מבני אדם רגילים ל"סופרמנים"... מלאכי מעלה... **"עדת קדושים אותנו קרא, כרם חמדה נטע שעשועים, ויקראם סגולה לשמו ראשית לקחם מכל גויי הארצות, שהם משולים כצבא מרום ומכוננים ככוכבי הרקיע, ויהיו עליונים בקרב תבל ונכבדים על כל האומות, זיו פניהם כזיו השמש ומראה דמותם כמלאכי השרת"** כדאי להציץ בכל הנוסח הארוך והמרגש הזה.

"גוי" זו לא מילת גנאי. גוי - זה בן אדם השייך לאומות העולם. אבל אנחנו, אנחנו לא בני אדם, אנו מלאכים, עם סגולה. אשרינו.

חיזוק | קרוב ה' לכל קוראיו!

הגמרא מביאה שהקב"ה השיב לאבימלך "השב את אשת האיש כי נביא הוא" ומקשה הגמרא וכי רק לנביא צריך להחזיר את אשתו?

במבט ראשון לא מובנת שאלת הגמרא, הרי לפי פשוטו כוונת הפסוק שכיון שהוא נביא הוא יוכל להתפלל עליך ולרפאותך, לכן תמהר להחזיר לו והוא יתפלל עליך, כלשון הכתוב "כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה".

אבל כנראה שגם זה בכלל שאלת הגמרא, הרי כל אדם יכול להתפלל לפני הקב"ה, קרוב השם לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, בין אם הוא איש פשוט ובין אם הוא נביא ה'. כמו שאמר אליהוא בספר איוב "אֲשֶׁר לֹא נֶשְׂא פָנָי שְׂוֹתִים וְלֹא נִבְרָ שׁוֹעַ לְפָנָי דָּל כִּי מַעֲשֵׂה יָדָיו יַלְלִים". הקב"ה מקשיב לכולם!

התעמקות | לשם מה לימד אברהם את הגויים אמונה ודרך ארץ

הגמרא מפרשת "כי נביא הוא" שבגלל שנביא הוא "ממך למד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלים

אותו וכו'".

בהערות המצוינות של מהדורת שוטנשטיין מציינים שבסוגיא המקבילה במסכת בבא קמא הגירסה היא שאברהם אבינו הרי הוא נביא, וכבר **לימד** אכסנאי שבא לעיר על מה שואלים אותו וכו'.

זאת אומרת שהתביעה על אבימלך היתה **שהיה לו ללמוד מהנביא הלכות דרך ארץ**, כלומר שבאמת אבימלך לא התכוון להרוג את אברהם, אבל אברהם אבינו צדק בכך שחשד בו שהרי מצד הלכות דרך ארץ לא זה מה שהיית צריך לשאול אותו כשהוא בא לעיר, וכלשון רש"י בעמוד א "שהיה לו ללמוד דרך ארץ"....

יש כאן חידוש שהייתה טענה על אבימלך על שלא הלך לישיבה של אברהם אבינו ללמוד ממנו הלכות דרך ארץ. כבר הזכרנו בשיעורי סנהדרין את דברי הרמב"ם שהייתה לאברהם אבינו ישיבה גדולה ומפורסמת שהיו בה אלפים ורבות, וחיבר להם ספרים והעמיד את יצחק בראשה. אבל כאן מתבאר שהיתה טענה על אבימלך **למה לא הצטרף גם כן לישיבתו של אברהם אבינו ולקבל ממנו תורה ודרך ארץ**. פלא פלאים.

ידידי הרה"ג **רבי דניאל ווינט** שליט"א, יוזם ומחולל מפעל "גמרא סדורה", שאל אותי, היכן הם כל האלפים והרבבות שלמדו אצל אברהם אבינו, מדוע לא נשאר מהם כל זכר והמשך. אך באמת מדוקדק ברמב"ם בספר המצוות, מצוות אהבת השם, שמטרתו של אברהם אבינו כשלימד וגייד את כל האלפים והרבבות האלו, לא היתה בשביל לתקן את האנושות כולה ולהקים פה עולם שלם שעובד את השם. זה יהיה בעזרת השם בקרוב ממש בתיקון העולם במלכות ש-די, אבל אברהם ידע שלא ככה מתקנים את העולם ע"י שמתחילים מיד לחזק את האנושות כולה, תחילה עליו לבנות את עם ישראל שבעזרת השם ילכו ויתקנו את העולם.

אז מהי הסיבה שאברהם אבינו לימד את כל האלפים והרבבות? זה היה מרוב אהבתו את השם, שהרי דרך האוהב לדבר בשבחו של אוהבו בכל שעה. אנחנו כבר שכחנו מה זה להיות אוהבים, אבל ככה האוהבים נראים... ולכן הוא לימד אלפים ורבבות.

ראו בלשון הרמב"ם בספר המצוות:

"וכבר אמרו שמצוה זו [אהבת השם] כוללת גם כן שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו. וזה כי כשתאהב אדם תשים ליבך עליו ותשבחהו ותבקש האנשים לאהוב אותו. וזה על צד המשל, כן כשתאהב האל באמת כמה שהגיע לך מהשגת אמיתתו הנה אתה בלא ספק תדרוש ותקרא הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה. ולשון סיפרי "ואהבת את ה' וכו' אהבהו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן". רצונו לומר, כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב השם כמו שהעיד הכתוב (ישעי' מא) "אברהם אוהב" שהיה גם כן לגודל השגתו דרש

הכבדתי את ליבו ואת לב עבדיו למען שייתי אותותי אלה בקרבם. ומבאר רש"י "בוא אל פרעה - והתרה בו, כי אני הכבדתי את ליבו".

ולכאורה אם הקב"ה הכביד את ליבו של פרעה למה זו סיבה שצריך להתרות בו, ועוד, מדוע דווקא במכת ארבה נאמרה הלשון הזאת.

וביאר על פי הגמרא שלנו שמכות הראשונות היה צריך להתרות בפרעה - לא רק בשביל שיתפרסם כבוד ה' - אלא מחמת שאולי הוא סבור שזה במקרה, מעשה כשפים וכדומה. אבל לאחר שבמכת ברד פרעה אמר "השם הצדיק ואני ועמי הרשעים", אם כן נעשה הוא כחבר שאין צריך התראה, שהרי הוא מזיד ולא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, ועל זה אומר הקב"ה למשה לך תתרה בו אפילו שאני הכבדתי את ליבו, כדי שיתפרסם שמי שהתרתי בו וקיימתי את מה שהזרתני.

קנייני תורה | אהבת תלמידי חכמים זה לזה

למדנו מדברי הגמרא לקח מאוד חשוב, שתלמידי חכמים נקראים "חברים". הרמב"ם מבאר שהסיבה שהם נקראים חברים, מפני שחברותם זה לזה היא החברות האמיתית מפני שהיא לשם שמיים. רואים שזה עיקר צורתם של תלמידי חכמים שהם חברים מסורים זה לזה, כי רק באופן הזה אפשר להשיג את התורה. ומצד שני התורה נותנת לאדם חיבור אמיתי ועמוק עם החברים שלו.

ידוע בשם הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שאחרי הנישואין אפשר לראות את החילוק בין חברים בישיבה שהחברות שלהם הייתה מבוססת על ענייני חולין, לבין חברים שהחברות שלהם הייתה מבוססת על לימוד תורה. כאשר הם נפגשים שוב אחרי שנים ארוכות שכל אחד התגורר במקום אחר ולא פגשו אחד את השני, אלו שהיו חברים רגילים לא מוצאים שפה משותפת אחד עם השני, כי כל אחד כבר חי בהווי אחר ואין להם חוויות משותפות. אבל החברים שישבו שעות על גבי שעות ועמלו יחד על הסוגיות, מיד כשהם נפגשים לבם מתרונן למצוא חברותא כלבבם, הם מיד מתחילים לשתף אחד את השני בהגיגה, בשאלות, בקושיות, תירוצים וחיידושים והדברים מתלהטים ושמים תוך רגעים ספורים.

ובאמת האר"י הקדוש הזהיר שתהיה אהבה גדולה בפרט **בין החברים הלומדים תורה יחד**. רבי חיים ויטאל מביא ממנו שקודם התפילה אדם צריך לקבל על עצמו מצוות ואהבת לרעך כמוך לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו [בבית הכנסת שלנו יש חבר שקודם התפילה הולך ומחלק חיבוקים לכל המתפללים...], כי על ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי. **ובפרט אהבת חברים העוסקים בתורה ביחד צריך כל אחד ואחד**

האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו, כן אתה אהוב אותו עד שתדרוש האנשים אליו..."

לכן, אין תמיהה במה שלבסוף לא נשאר מזה כלום, ואחרי שאברהם אבינו הלך הם התפזרו ושבו לדרכם, אבל נשאר מזה האהבה של אברהם לקדוש ברוך הוא.

וורט | לשם מה סיפר אברהם לאבימלך "מתחילה עובדי ע"ז היו אבותיי"

ובאמת זה העניין של סיפור יציאת מצרים בפסח וסיפור שבחי הקדוש ברוך הוא בכל שעה, שבזה הוא מראה את האהבה להשם, וזה לא רק בשביל ללמד לאחרים.

אאמו"ר הגאון שליט"א חקר האם יש מצווה לספר את סיפור יציאת מצרים לגוי, וכגון אדם שיושב לבדו בליל הסדר ויש שם איזה עובד נכרי, האם יש מצווה לפחות לספר לו. ובאמת לשון ספר החינוך היא לספר לכל אדם, ואם כן אולי זה כולל גם גוי, כי אני לא בא ללמד אותו תורה, אלא שאני כל כך אוהב את השם שאני רוצה להפיץ את זה.

ובאמת כל המעשה של אבימלך ושרה המוזכר בגמרא שלנו, הרי היה בליל הסדר, ואנו רואים שאחר כך בבוקר אברהם אבינו מתחיל לספר לאבימלך את כל הקורות אותי, "ויהי כאשר התעו אותי אלוקים מבית אבי" [ומתרגם אונקלוס שכאשר האומות טעו אחרי מעשה ידיהם אותי קירב הקב"ה לעבודתו] וכו', ותמוה למה היה צריך אברהם אבינו לספר את כל זה לאבימלך, ומספיק אם היה אומר לו שהוא ביקש משרה שתאמר בכל מקום שהיא אחותו.

ונראה לי לומר, שהרי זמן סיפור יציאת מצרים הוא עד זמן קריאת שמע, קודם הנץ החמה, כמו שאנו רואים שתלמידי התנאים אמרו להם "הגיע זמן קריאת שמע" ולא אמרו "כבר עלה עמוד השחר". והנה על אבימלך כתוב שהוא "השכים בבוקר", משמע שהוא קם כבר בעלות השחר, ואברהם היה עדיין עסוק בסיפור "מתחילה עובדי עבודה זרה וכו'" ולכן כשדיבר איתו אבימלך הוא סיפור לו גם כן על העניין הזה. להרחבה בעניין עיינו ב"הגדת התרגומים" שזכיתי להוציא לאור לפני כמה שנים.

מהדף לחג | במכות האחרונות היה פרעה כחבר שא"צ התראה

מבואר בגמרא שחבר אינו צריך התראה, בספר דף על דף (לעיל בדף 1) הביא בשם ספר 'יעלת חן' לבאר על פי זה את מה שהקב"ה אמר למשה רבינו "בוא אל פרעה כי אני

וכתב המהר"ל שכל שוגג חייב גלות כי היה לו להיזהר שלא יהרוג, ולכן באמת הצדיקים לא הורגים גם בשוגג כי הם נזהרים. אבל בגלעד ששכיחי רוצחים במזיד, אז גם הצדיקים שבהם כבר לא נזהרים כל כך והורגים בשוגג. עוד הוסיף המהר"ל שבוודאי הסיבה שהיו שם הרבה רוצחים היא מפני שהמקום גורם שמגדלת רוצחים, ולכן היא גם מגדלת אנשים הורגי שוגג.

מבואר בדברי המהר"ל שתי עניינים, גם את גודל ההשפעה של החברה של האדם, שבמקום שיש רוצחים במזיד הם משפיעים גם על הטובים שבהם שכבר לא כל כך נזהרים מהריגת נפשות בשגגה, וגם את גודל השפעת המקום על האדם, מקום כזה של רוצחים זה מקום שמגדל רוצחים ואז גם הטובים שבהם כבר פחות נזהרים משוגג.

וכדי לתקן כנראה את שתי ההשפעות האלה, התורה מצווה ללכת לעיר מקלט ששם יש את שתי ההשפעות הפוכות, גם השפעת החברה הטובה של בני לוי עובדי השם וגם השפעת מקום האדמה המקודשת. כל זה מדברי זקני רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל במאמרי "שמחת שלמה" שלו.

עוד הביא זקני זצ"ל מקור לגודל ההשפעה שתלמידי חכמים על מקומם, מדברי הנצי"ב שביאר למה משה רבינו נתן את עבר הירדן גם לחצי שבט מנשה, הרי רק בני גד ובני ראובן בקשו ממנו זאת, ובני מנשה בכלל לא ביקשו, ומבאר הנצי"ב שמשה רבינו ראה שבעבר הירדן כוח התורה מועט, ולכן הוא השתדל לשתול בקרבם גדולי תורה שיאירו את מחשכי הארץ בכוח התורה שלהם, ובני מנשה היו גדולי תורה כמו שכתוב "בני מכיר ירדו מחוקקים" - ראשי ישיבות שמלמדים תורה ברבים, לכן משה רבינו שלח אותם לעבר הירדן כדי להגביר את כח התורה שם, [וכנראה זה כנגד מה שהיו מצויים הרבה רוצחים בעבר הירדן].

והדבר הזה מחייב אותנו פעמיים, גם עלינו לשים לבנו כמה אנחנו יכולים להשפיע על הרחוקים וככל שנגדל בעצמנו יותר נוכל להשפיע יותר, וגם להפך כמה עלינו להיות מושפעים מה הצדיקים ולהיות קרובים אל הצדיקים.

מעשה רב | השפעתו של רבי אריה לוי על הרחוקים

סיפורים רבים סופרו אודות זקני הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל כמה השפיע על סביבתו ללא מילים. אפילו רוצחים וגנבים התרוממו כשהיו בסביבתו, גם מחללי שבת להכעיס שמטו את הסיגריה כשראו אותו מתקרב... כי הייתה לו השפעה על המקום ועל הסביבה להשרות יראת שמיים.

סיפר סופר אחד, שאף שהיה דתי מ"מ היו הנהגותיו רחוקות מדרך התורה, והיה הולך עם אשתו לבית קולנוע, שאירע כמה פעמים שבדרך לבית הקולנוע היו עוברים ליד ביתו של

לכלול עצמו כאילו הוא אחד עם החברים שלו, ובפרט אם יש לאדם ידיעה והשגה להכיר לחברו מבחינת הנשמה, ואם יש איזה חבר מהם בצרה צריכים כולם לשתף עצמם בצערם בכל תפילותיו ודרכיו ודבריו... מאוד הזהירני מורי ז"ל בעניין אהבת החברים של חברתנו.

ככה גם כתב בשער הגלגולים ובספר החזיונות: הזהיר מורי לי ולכל החברים שהיינו עמו בחבורה שקודם תפילת שחרית וכו'. ויש אומרים [כמובן שאנו איננו ראויים לדבר על גדולי עולם] שהאר"י הסתלק בעקבות איזה פירוד שהיה בין החברים תלמידי האר"י.

ובאמת, חלקים רבים מקניני התורה הם על היחס בין החברים "נושא בעול עם חבירו" "מכריעו לכף זכות" "מעמידו על האמת" וכו' וכו'. הרוצה להעמיק מהם ידרוש מעמי את הקונטרס "זאת נעמי" שזכיתי לכתוב על קנייני התורה.

התבוננות | הצדיקים מקדשים את אדמתם

מבואר בגמרא שרוצח גולה גם לשאר ערי הלוויים. אין צורך דוקא לערי המקלט, העיקר שיתגורר עם הלוויים. מה הטעם בזה? כתב החינוך "כי שבט הלוי מבחר השבטים ונכון לעבודת השם ומפני גודל מעלתם וכושר פועלם וכן ערכם נבחרה ארצם לקלוט כל הורג בשגגה, **אולי תכפר עליו אדמתם המקודשת בקדושתם**".

כלומר, הלוויים שהסירו מעליהם את כל החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם [כמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל שזו הגדרתם של בני לוי "אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם"] יש להם כוח רוחני להשפיע על המקום במידה כזאת שהיא מטהרת ומרוממת את נפשו של הרוצח בשגגה. המקום שלהם כל כך התקדש שאפילו האדמה מטהרת את החוטאים, האוויר שלה זך וטהור.

אולי לכן עיר שרובה רוצחים לא קולטת, כי אולי שוב כבר אין רוב תושבי בני לוי עובדי השם והמקום לא מקודש.

מוסר | אחריותנו להשפיע טוב על סביבתנו

הגמרא אומרת שבעבר ירדן ששכיחי רוצחים יש יותר ערי מקלט. והקשה הרמב"ן הרי ערי מקלט זה להורגים בשוגג ולא לרוצחים במזיד, וא"כ למה מחמת שיש הרבה רוצחים יש הרבה ערי מקלט.

וקדושתו של רבי אריה השפיעו ללא מילים על ניצוץ
הקדושה, נפחו בו ושלחו אותו לשלהבת יה.

ר' אריה, ואמרו לעצמם הבה נכנס לדרוש בשלומנו ולקבל
ברכתו, ולאחר שיצאו מביתנו לא היו מסוגלים עוד להמשיך
בדרכם לקולנוע, וחזרו לביתם כלעומת שבאו! מאוד פניו

